

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 6 frt
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J:

Arszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Mégis csak haladunk!

I.

Anyagi haladásunkat mi sem bizonyíthatja jobban, mint az, hogy kereskedelmünk és iparunk egyre emelkedik s hogy az ezek emelkedését célzó közvetítő intézményeink folytonosan fejlődnek és tökéletesbednek.

Anyagi haladásunkat tünteti fel azon terjedelmes jelentés is, melyet a kereskedelemügyi miniszter terjesztett elő a képviselőháznak, felsorolva abban a resszortja alá tartozó ügyek pontos és körültekintő figyelemmel ismertetett állását, s feltüntetve benne összes múlt évi működését.

Tekintettel arra, hogy a vaskos kötet könyvárusi uton nem kapható, szolgálatot vélünk tenni olvasóinknak, midőn azt, legalább főbvonásaiban, az alábbiakban ismertetjük.

Az út, és középítészetéről szóló főrészen az állami közutak körül történt munkálatokat és intézkedéseket, továbbá a törvényhatósági, valamint a

községi közlekedési és a községi közutakra, továbbá a közmunka- és a vámügyre vonatkozó adatokat sorolja fel s végül az állami közutak állapotát ismerteti.

A múlt évben szentesítést nyert utadótörvény van hivatva arra, hogy annak alapján az állami közutak hálózata véglegesen megállapíttassék, hogy a hadászati fontosság mellett a forgalmi jelentőség is érvényesülést nyerjen. A közölt adatokból tudjuk meg azt, hogy állami közutaink kezelése és fenntartására múlt évben fordított rendes kiadásaink összege a három milliót csaknem megközelítette.

A posta- és távirda fejlődése 1867 óta rohamosan haladt előre, sőt a telefonintézmény fejlődésében is jelentékeny haladást képvisel a Budapest és Bécs között felállított állami távbeszélő. S kiváló gondoskodás mutat az, hogy a nagyobb városokban létesítendő telefonok állami kezelésben épülnek, s tartatnak üzemben.

A postatakarékpénztár cheque-for-

galom közvetítése a múlt évben a ruházattal a posta- és távirdahivatalokra. S ha meggondoljuk azt, hogy a helyi forgalom, mintegy 260 millió ügyet tüntet fel, s ha mindezekhez az óriási hirlapforgalmat adjuk, s figyelembe vesszük, hogy a postaszolgálatot a miniszter oly színvonalra emelte, mely az adott viszonyok között minden jogos igényt kielégíthet, akkor el kell ösmernünk azt, hogy e téren óriási haladást konstatálhatunk.

A posta és távirda fejlődését leg-hatalmasabban bizonyítják a statisztikai adatok. Így 1868-ban 1337 postahivatal és 349 távirdahivatal működött, míg múlt évben már 4308 postahivatal s 1804 távirdahivatal állott a közönség rendelkezésére.

A postatakarékpénztári intézmény a lefolyt évben bevezetett cheque- és clearingforgalom által szintén örvendetes haladást mutatott, s az új üzletág jövője a legszebb remények táplálására jogosíthatja fel a jelentést tevő ministert

AZ „ARANYOSVIDÉK” TÁRCZÁJA.

MINDENT MEGBÁNTAM.

Mindent megbántam, mindent, a mit e
Sivár világban mindeddig tevék, —
Mert bármi célra törtem; tetteröm
Sulyosnál sulyosb gátba ütközék . . .
Megbántam, hogy születtem, mert e perc
Okozta minden szenvedésemet,
Melyek feldulták éltem hajnalát
És sirba tették szép reményimet.

Megbántam, hogy szülém megismerém,
Az elfeledhetetlen jó anyát,
Ki oly szorgalmas gonddal ápolá
Szerelme tárgyát, drága magzatát;
Oh, mert annál nagyobb a fájdalom!
— Beszéljenek szemeim könnyei —
A ki ismerve veszté el, csakis
Az tudja, mit tesz anyát veszteni.

Megbántam, hogy barátot ismerék,
Kihez legforróbb vonzalom csatolt,
Kiért — ha kell — az éltet áldozám,
Oh, mert minden, minden hiába volt;
A ki barátját úgy szerette, mint
Én, voltak szép, vagy gyászos napjai:
Az tudja csak, az érzi, mit teszen
Legszebb remények mellett veszteni!

Megbántam, hogy megismerém a lányt,
Kit hön szerettem, forrón végtelen;
Mert annyi küzdelem, szenvedés után
Boldogtalanná tett a hűtelen;
Csak a ki úgy imádta kedvesét,
Mint én imádtam őtet egykoron,
Az tudja csak mi a csalatkozás,
Az tudja csak, mi az a fájdalom!

Megbántam, hogy hazám megismerém;
Mert nem láthattam boldog helyzetét,
Midőn előtte félvilág hajolt
S remegve nézte győztes fegyverét;
Ki úgy szívén hordozza a haza
Boldogságát, miként én hordozom,
Az tudja csak, mint sir a honfi szív,
Ha él ugyan, de nem virul a hon.

Csak egyet nem . . . Hogy téged óh dicső
Költészet, üdvözítő csillagom
Megismerélek; hisz te adsz csak irt,
Ha keblem elborítja fájdalom.
A te műved, hogy új világokat
Építék a multaknak romjain,
Hol a szabadság égi harmata
Özönlik el a népek ezerein! . . .

OREL GÉZA.

Fele se tréfa.

(Rajz.)

Hiszem, hogy fele se tréfa, mit ez egy
háznál véghez vihet! Hogy-hogy?

No, de nem sietem el a dolgot. November
hó 3-án történt, hogy utamba esvén Faluvég
községe, eszembe jut: hm! itt lakik . . . álljon
csak meg Miklós! — most jut eszembe: itt
lakik egyik tanulóársam, ki nem rég lett ide
áthelyezve, min. nótarius; egy pár perczre
fölkéremem. Jövök rögtön. Itt a dohány-tárczám,
gyűjtsen rá addig is . . . Lesz szives meg-
mutatni nekem, merre lakik Bádogos Kelemen
úr? kérdem egy velem szembejövő leánytól
Itt lakik mindjárt, a posta-épület mellett,
a negyedik házban. — Köszönöm!

Megyek a kapura és gyorsan benyitok.
Egyszerre három nagy kvasz kutya jó szembe
velem — megreterálok. Ejnye! a kezemben
nincs semmi, visszamenjek még botomért a
szekérhez? Nem. Várok egy kissé, a kutyák
erősen ugatnak, kijön tán valaki . . . Ugyis
lesz; egyszer beszédet hallok, — mire egyik
kutya is nyikog, a másik is . . . nem tudok
oda hátra ülni! szól a kapuhoz érve, egy
fogatlan törpe, öreg szolgál.

— Honn van a tekintetes úr?
— Idehaza van — volt a válasz.
— Miért keresi?
— Egy pár szóm volna vele.

Benn van a szobába, int a fejével, valami
szegénységi bizonyítványt ir . . . Én erre félve
a hatalmas kutyáktól, mintha szemem világa
is elveszett volna, neki megyek egyik ajtónak
is, a másiknak is, mindenik be van zárva.
Mit csináljak? Az öreg szolgát már sehoh sem
látom — kerülök a ház másik oldalára; sze-
rencsére, — különben lehuznak vala az át-
között ebek — jó szembe velem, a kit keresek.
No, de ki tudta: itt is ajtó, ott is ajtó — s
mégis egyik sem a szoba ajtó, hanem egyik
a gabonásé, másik a nyári konyháé . . .

— Szervusz! kiáltok neki ávólról. Mintha
nem is ismerne: szervusz! szól egész ismeret-
lenül. Nem ismersz?

— Én vagyok ez s ez!

— Ah! te vagy! parancsolj bejönni. Hol
jársz itt, hol még madár sem jár . . .

— Utazom Pünkösöd felé s bátor valék
téged fölkeresni, miután tudtam, hogy itt lakol.
— Jól tetted! Vesd le kabátodat és
foglalj helyet. Kivel vagy?

— Egy szekeresrel.

— Józsi! kiált rögtön az öreg szolgának
az ablakon: hajtasd az udvarra azt az utcán
álló szekeret.

— Maradjon csak . . . szólok; — hivata-
los ügyem van, holnap délelőtt 9 órakor Pün-
kösödön kell a főszemlén jelenkezniem, sokat
nem időzhetem.

Nó, de vacsorára mégis csak szerencsél-
tesz? úgyis rég nem találkoztunk; elérsz hol-
nap reggel is, Pünkösöd csak három óra já-
rás innen. — Köszönöm! —

— Milyen csinos lakásod van . . . jó tágas . . .
— Ágnes! kiált ezalatt: hozz egy üveg
bort és vizet

— Kedves nőd nincs ide haza? Éppen
most ment el.

— Jól vagytok?

A jelentés ismertetésében elértünk azon főrészhöz, mely az ipar- és belkereskedelemmel foglalkozik. A közölt adatokból úgy tűnik ki, hogy a miniszter az ipar és iparfejlesztés terén bizonyos fokozatos rendszer alkalmazása mellett iparkodik a mutatkozó hiányokon segíteni. Rendszerében nemcsak a terv domborodik ki teljes egészében, hanem látjuk egyszersmind az eredményeket is.

Az iparoktatás állapotát nagyon kedvező világításba helyezik a közölt adatok; de örömmel vesszük tudomásul azt is, hogy mily széles alapu tanulmány tárgyává tette a miniszter azt a kérdést, mily módon lehetne a hazai kisipar állandó foglalkoztatását és egyúttal versenyképességet biztosítani; a közvetítő kereskedelem emelése érdekében egy magyar kereskedelmi társaság létesítésének kezdeményezése, s annak elősegítése szintén csak örömmel tölthet el bennünket, ha termékeink kiviteli értékesítésére gondolunk.

A gyümölcsfák és a fagy.

A fagy igen veszedelmes ellensége a gyümölcsfáknak egyáltalán, különösen pedig a fiatal fácskáknak. Romboló hatás leginkább akkor nyilvánul, ha a nap sugarai a fatörzs azon részét érik, melyeken a hideg következtében a fa nedve megfagyott. A hirtelen hőmérsék-változás következtében a farostok oly változást szenvednek, hogy működésüket nem teljesíthetik; azon részek táplálkozása megszűnik s így azok elhalnak.

Ha a fagy a fák jégkéreggel borított törzseit éri, még nagyobb a pusztítás.

A fagy-károk ellen egyedüli védő módszer a gyors hőmérsék-változások megakadályozása és a nap beható sugarainak a fagyott részokről való távoltartása. Legveszedelmesebben hat a felmelegedés a fák törzseire, mivel ezek fűg-

góleges helyzetüknel fogva leginkább vannak a nap sugarainak kitéve. Mig idősebb fáknál azok terebélyes koronái a nap sugarainak közvetlen behatását némileg felfogják és így mintegy természetes védvül szolgálnak, a fiatal fácskáknál ezt mesterséges uton kell előállítanunk, a mit a törzseknek fenyőgallyak, nád- vagy szalmatakarók, deszkaellenzők alkalmazása, gyékények, rongydarabok és hasonló tárgyakkal való beköltözése által érhetünk el.

Redélyfáknál e védőanyagok és készülékek — természetesen — az egész fákra terjesztendők ki, mert ezeknél a fa koronája és gallyai épp úgy ki vannak a nap sugarainak téve, mint maga törzs. Ez esetben, hogy a megvédendő terület minél kisebbre szorítkozék, a redélyfák gallyai összekötendők. A szétterülő gallyak egy általában jobban ellentállnak a fagnak, mint a lekötözöttek, s az előbbieket a szer ezekben a fagy miatt beállott változásokat kevésbé érintik meg. Nagyon jó és alkalmas védőszerek bizonyult a fagykárok ellen a fáknak mézszel való bekenése is, és pedig kettős oknál fogva; először: a méznek a fakéregre való rátapadása, másodsor pedig világos színénél fogva, mely tudvalevőleg nem engedi a napsugaraknak koncentrációját.

A gyümölcsfáknak a fagy ellen való megvédésére ajánlott szerek közül egyik sem érdemel annyi figyelembevételt, mint a méz, a mennyiben ez valóságos egyetemes védő, mentő és ellentálló szernek mondható s hatásra nézve azt egy sem közelíti meg, e mellett pedig alkalmazása oly csekély költségbe kerül, hogy az mindenki által minden nehézség nélkül kivihető. A méz alkalmazása vízben feloldott, nem egészen hig máz alakjában történik, melylyel a fatörzseket bevonják és pedig nem oly nagyon hígított arányban, hogy a fatörzsen alig maradjon nyoma, de nem is oly vastag rétegben, hogy ez mintegy kérget képezzen; hanem a kettő közt középutat tartó máz alakjában, melybe, hogy az eső által való lemosástól biztosítsuk, nem árt egy kevés feloldott enyvet keverni.

E mézszel (nevezzük így) alkalmazásának kivitelére legkedvezőbb az ősz.

Mindenekelőtt különösen a régebbi fák törzsei és vasaatgabb ágai élettelen, kihalt kergüktől, a mohától és zuzmóktól favakarók és

sodronykefék segítségével megtisztogattnak, s e tisztogatás után napos, száraz időben az említett mézszel ecsettel bevonatnak. Minthogy a méz természetes fajulánál fogva az edényben könnyen leülepszik, szükséges, hogy az oldatot egy darab fával többszörösen fölkeverjük. Ha a bemázolás esős időben vitetnek végbe, a méz nagyrésze lemosatnék, és így fáradságunk — legalább részben — kárba veszne.

Az így bemeszelt fák sok ember szemét bántják ugyan, de éppen a méz színe az, mely fizikai tulajdonságánál fogva nagy szerepet játszik, s melyet nem szabad más színű anyagok belevegyítése által tetszés szerint sárgára vagy barnára változtatnunk, mert ez által speciális hatását korlátozzák, mely legkivált télen és nyáron érvényesül. A fehér szín ugyanis éppen az által, hogy a napsugarakat kevésbé összpontosítja, ellensúlyozza a fatörzseknek gyors és túlságos átmelegedését, mi által télen a hideg a bemeszelt fáknak sokkal kevésbé árt, először, mert a fa nincs oly nagy és hirtelen hőmérsék-változásoknak kitéve és másodsor, ha a fa tényleg már csakugyan megfagyott volna, a napsugarak sem hathatnak reá oly közvetlenül, a mi által pedig (t. i. a napsugarak közvetlen behatása által) a fagy roncsoló hatása elősegítetik, s a fakéreg repedések támadnak — Épp úgy nyáron is egyenletesebb és kevesebb hőváltást idézván elő, megóvja a fák a napsugarak ellen, s így a kéreg megpörkölődésének s más egyéb tenyészet zavaroknak utját állja.

Általában a bemeszeléssel a gyümölcsfákon a növényi és állati elősídek telepeinek megsemmisítését érjük el. A méz ugyanis tönkre teszi a rovarok petéit és bábait, melyek a fakéreg apróbb repedéseiben menedéket találtak, hova sem a vakarók, sem a sodronykefék behatolni nem képesek; valamint előli a fákon elősködő moha és zuzmók csiráit és a szél által ide oda hordott csirák nem találnak védő menedékre s éltető talajra, hogy ott gyökeret verhessenek. Végre a vakarókkal helyiül közel akaratlanul is előidézett apróbb sebeket elfolyván, azok beforradását elősegíti, mert e sebek a méz alatt a levegő s napsugarak behatásától mentek maradván, könnyebben hegednek. Így tehát a méz ez irányban is jótékonyan hat a fakéregre.

Moenich Károly.

Úgy ne... ezivódunk egyszer-másor.

Tudod barátom! ilyen a házaselet; különösen mióta anyósom is a házhoz került — ilyesmi gyakran előfordul.

— Borvizzel szereted? Tölt... ez különben nagyon jó, úgy hiszem ismered is, ez az a „horgász“ nevű borviz. Mindjárt jön a feleségem is. Erre egyik szobaajtó nyílik, s be lép egy kis leány. Ime, itt a leányom! de a mint engem meglát! mind huzódik félre az ajtó sarkához. Ne féljen, kis leány! jöjjön bácsihoz... hogy hívják? Egy kissé bártortalan szól az atyja.

Gyujts rá! szereted az ilyen falusi dohányt? Füstöljünk, úgy sem sokat ér az élet... Nézd, három éve lesz májusban, hogy én is megnősültem. Fele se tréfa! Alig két-három hét után, folytonos zuzavar van közöttünk. Tudod: fizetésem 500 frt; ezzel biz a családos embernek nem igen lehet nagyba urat játszani. Az igaz is, ha egy ünnep, egy bál, dalestély, fillérestély stb, stb. közelg: kénytelen vagyok mindig türelmemet elveszteni. Hald csak anyósomat, szól mosolyogva: „Mig leányom az én házamnál volt, semmibe sem szenvedett szükségét; disznót öltünk, egy sereg pulykánk volt, a diós és mákos kifli mindig az asztalon hevert... miért is mentél te, Helena! férjhez egy ily emberhez, mondám akkor is neked.“

Képzeld csak: így lelkesíti anyósom feleségemet ellenem. Van is ám hatása... Ha egy szegénységi bizonyítványt kiállítok, mint most is, egy pár hatosért: Te Kelemen! jó lenne neked a télire egy új kalap, egy muff, egy pár téliczipő. Istenem...! egy pár hatos és ennyi mindenféle... .

Jól mondod Helena, szól az anyós: „Mig leányom az én házamnál volt... .

Hiszen, vigye vissza leányát a házához, ne emlegesse annyit! Parancsolj abból a borból.

Vagy, ha esetleg az utcára nyíló ablakon kitekint s meglát egy oláhasszonyt, ki feje tetején egy nagy kosárban négy-öt libát cipel: Biz' a Kelemen! jó volna nekünk is egy pár a közelgő ünnepre.

Ide semmi se kell! szól anyósom gunyosan. Azután bánják is ők, ha a szabó zaklat engem a nadrág áráért, vgy ha a cipész be akar perelni nálam levő néhány forintjáért. Ez hozzám tartozik.

Éppen a minap járt egy zsidó is téli ingekkel s nem tudom hogy, egy szivarszipka is volt nála, mire éppen akkor nagy szükségem volt, megveszem: megjegyzendő azelőtt anyósomnak nem vehettem volt téli bundát miért annyit zaklatott, akkora zakatát csinált, hogy szinte menekülnöm kellett a háztól. Ágnes! itt az üveg, töltsd meg; gyujts lámpát, s készítsetek vacsorát.

Ezek után csakugyan kíváncsi lettem volna megkérdezni: hol van az öreg mama, kiről ily érdekeseket hallok, hogy egy szava sem hallszik? De nem kellett kérdezniem. — Mert a mint Ágnes a szobából kimenve, kiejti száján e szót, vacsora: azonnal valami eddig nem hallott, ismeretlen hangokat hallok ily alakban: „Hiszen tán elmegy már... ideje... östve van... elég volt három órától fogva... nincs valami nagy szükségünk vendégre... azután az a ló is mindössze tapodja az udvart.“

Ki szól? Az áldott öreg mama, Kelemen anyósa szól! Ily szép hangja egy nőnek...? Bámulóm! fele se tréfa... Nem hiszem Ke-

lemen is el nem mondta magában velem: fele se tréfa!

En nyugtalan vagyok. Maradj! kétszer-háromszor maraszt, tölt a poharamba. Maradok azért is vacsorára; az ebek ugatnak, honn a házi asszony, s a mint hozzánk belép, rögtön ajánl neki férje, egész szívélyesen fogad s azonnal megy is vacsorát készíteni.

Hanem az öreg mamát, még mind nem láttam, csak hangját hallom... Cseng a kánál, peng a kés, zakatol a villa, teritnek vacsorára s egyszer csak kit látok?

A Kelemen anyósa! Végre — valahára.. gondolám magamban — hatalmasan megnézem.

Ah! ah! mintha német lenne... pedig dehogy az! nagyon örvendünk egymásnak, hogy szerencsénk van. Imeri vejemet s azért kereste föl? Igenis! Honnan jön ily hideg időben szekérral? rég utazik már? képzelem, jó itt egy kis pihenés... még jobban megnézem. S csodámra, majd elnevetem magam, midőn szinte a szájába behajló orra mellett még azt is látom, hogy a bal füle csonka... bizonyosan a férje harapta le.

Különbönb kedélyesen folyt a vacsora, s szerencsétlenségemre az asztalnál is éppen szembe ültem vele. Keze mind csak reszket, szeme folyton a tányéromon, gondolja, miféle kóborló teremtes lehet ez katona sipkával? hisz egész kinézése oly gyanakodó.

Megköszönöm a vacsorát, s egy pár perc mulva tovább hajtatok Pünkösöd felé.

Láttam én is az öreg Kelemen anyósát, s most nemcsak hiszem, hanem tökéletesen megvagyok győződve, hogy a mit ez egy háznál véghezvihet: annak fele se tréfa!

Bartha Albert.

H I R E K.

— **Sándor János** vármegyénk alispánja, mint a budapesti és kolozsvári lapok írják, Hunyadvármegye főispánjává fog kinevezetni. Midőn gratulálunk a rendkívül szép előhaladáshoz, egyidejűleg sajnáljuk a derék hivatalnok eltávozását. Utódjául Rédiger Béla megyei főjegyzőt emlegetik, ki mint régi hivatalnok legtöbb érdemet mutathat fel az alispáni állás elnyeréséhez.

— **Birói vizsga.** Csegezi Lajos, a tordai kir. törvényszék tehetséges aljegyzője, M.-Vásárhelyt fényes sikerrel tette le tegnapelőtt a birói vizsgát.

— **Előfizetési felhívás.** Számos barátom és ismerősöm szíves felkérése folytán költeményeim kiadására határozottam el magam. A 8-10 ivre terjedő kötet, csinos kiállításban 1892. évi január hóban fog megjelenni. Előfizetési ára: kötve 1 frt, diszkötésben 2 frt. Az előfizetési összegeket f. é. decz. hó 15-éig kérem nevemre beküldeni, illetve a megrendeléseket megtenni, hogy a példányok száma iránt magamat tájékoztassam. Gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálak Verseimet nem dicsérem, beszéljenek azok annak idején önmaguk. Tordán, 1891. nov. 15. Orel Géza.

— **A Torda-Aranyos** vármegyei takarékpénztár folyó hó 20-án tartja meg alakuló gyűlését a megyeház kisgyűlési termében. A kibocsátott 200.000 ft értékű részvény mind alá van írva.

— **Testvérgyilkosság.** Tatár Sándor és Tatár Mózesnek sok baja volt a tordai rendőrségnek. Verekedtek, mint a vakok, a hányszor bepálinkáztak, s pedig gyakran cselekedtek. Ez a verekedési mánia végre is végzetessé vált, mert folyó hó 20-án este midőn Tatár Mózes a Sándor házára ment egy élesre fent kaczorral kezében, az felkapott egy asztallapot, s oly szerencsétlenül ütötte meg, hogy azonnal meghalt. A rendőrség azonnal letartoztatta, s átkísértette a kir. törvényszékhez, hol a vizsgálatot Weress Ferencz vizsgáló bíró vezeti, ki 21-én reggel a Pap Domokos kir. ügyész, dr. Velit Lajos és Szentpéteri János orvosokkal a hulla felboncolása végett kiszállott a helyszínére.

— **Difteritisz** járvány dul ismét Tordán. A lofolyt héten Zsoldos József 7 és 2 éves gyermeke és Mandula György 12 éves, 6 éves és 4 éves gyermekét ragadta el. Rendőrségünk a szükséges óvintézkedéseket azonnal megtette.

— **Simó Béla** kir. tanfelügyelőt súlyos csapás érte. Nagyanyja, özv. Simó Ferenczné, szül. berivói Boér Anna egy jótékonyságáról szélesebb körben ismert nemeslelkű nő Oroszmezőn Szolnok Dobokamegyében a napokban elhunyt.

— **Felhívás.** A tordai szegénység-egylet által, az eddigi években eszközölt karácsoni kiosztásokat megelőző gyűjtések alkalmával, a nemes szívű közönség részéről tanúsított buzgó pártolás által indítatva, hogy egyletünk a közelgő Karácson alkalmával is e város szegényeit jótékonyságában részesíthesse azon bizalomteljes kérést intézzük a nemes szívű közönséghez, hogy adományaival, — mely állhat: élelmiszer, gabona, fa, viselt ruha, vagy pénzből — egyletünket nemes törekvésében ez alkalommal is támogatni kegyeskedjék. Hiszen a szív attól gazdagodik, a mit ad, s a részvét könyűjével szemünkben, a csekély adományok is értékessé válnak az előtt, kinek születése nagy ünnepére óhajtanók, a téb zord idő által kétszeresen éreztetett szegénység nyomorát és fájdalmát irgalmas kézzel bár némileg enyhíteni. A kegyes adakozók kéretnek, adományaitkat bel-kolozsvári utcza 4. sz. a. lakásomra, vagy pedig bármely választmányi taghoz beküldeni, hol azok köszönettel átvétetni és hírlapilag nyugtáztatni fognak. Tordán, 1891. nov. hó 18. A választmány nevében **Imecs Dénes** elnök.

— **Kovács Antal** a tordai királyi járásbírósi kiadója folyó hó 17-én tartotta esküvőjét Nagy-Borosnyón, Kónya Károly birtokos kedves leányával Ilonával.

— **Hazánkban** összesen 109 város van, melyek lakossága a 10.000 lelket felül muja. Legelől Budapest áll: 506.384 lakóssal, utánna Szeged 85.599. a harmadik Szabadka 73.526. Az erdélyi városok népessége a következő: Kolozsvár 34.859. Brassó 30.759, Nagy-Szeben 24.765. Maros-Vásárhely 15.265 Torda 11.84, Besztercze 10.412 lakóssal. A többi erdélyi városok közül egy sem bir 10.000 lakóssal.

— **Felhívás!** Grail Erzsébet kisasszony, Torda város szülötte, kinél behatóbban a magyar irodalmat külföldön még senki sem ismertette, folyó évi decz. hó 1-én fogja előadásával városunkat szerencsésíteni. Minthogy szerény dalegyletünk a művésznő iránti elismerést úgy rohatja le legjobban, ha a jelzett előadás közreműködik: ugyanazért tisztelettel felhívom a dalegylet működő tagjait, hogy az előadandó darabok megválasztása, s a további teendők megbeszélése céljából folyó november hó 22-én esti 7 órakor az egylet helyiségében egytől-egyig megjelenni sziveskedjenek. — Torda, 1891. nov. hó 20-án. Hambrich Károly, egyl. titkár.

— Az „**UNGARIA**“ novemberi füzete is megjelent, diszes kiállításban, gazdag tartalommal. Moldován Gergely egyetemi tanár nagy gondal szerkeszti a folyóiratot, melynek célja a magyar kulturának, a románok között, a román-magyar barátságának, szolgálatot tenni. A 2-ik füzet tartalma: Mi és Románia. — A magyar-románok és a magyar nemzet. — Válaszirat a bukarestiek emlékiratára. Moldován Gergelytől. — Egy bujdosó naplója. Jókai Mórtól. — A mohácsi román-magyar nyelvelmékek. Hunfalvi Páltól. — Magyar regényirok. Rátz Jánostól. — A mi hazánk. (Válasz több támadásra). — Magyar elemek a román nyelvben. — Népies dolgok. — Egy érdekes utazás. — A görögök és a románok Macedoniában. — Könyvészet. — Szerkesztői üzenetek. — A hazai kaszinók, könyvtárak, kávéházak stb. s érdeklődők rendeljék meg e hasznos szolgálatokat tevő folyóiratot, hogy existenciája biztosíttassék. Ez hazafias kötelesség is volna. — Előfizetési ára egy évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Az összegek Moldován Gergely szerkesztőhöz küldendők Kolozsvárra.

— **Hirek innen-onnan.** A fővárosban újabb hírek szerint a kanyaró és difteritisz annyira uralkodik főleg a gyermekek közt, hogy az iskolákat zárják be egymásután. — **Dom Pedro** braziliai császár kinyilatkoztatta, hogy kész visszatérni Braziliába, hogy öreg napjaiban megtegye a szolgálatot a haza egysége és az ország nagysága érdekében. — **Vaszyr Kólos** hercegprímás, valamint Császka György kalocsai érsek hétfőn délelőtt 10 órakor tették le az ünnepélyes esküt a király kezébe. — **Ifj. Battyán Géza**, a fiatal nemesérmű gróf, öngyilkossá lett. Benne a magyar művészek igaz barátot és műpártolót veszítettek el. — **Fiuméből** távirozzák, hogy heves összeütközés történt egy teher és próbavonat közt. Hat ember súlyosan megsebesült. tizenegy pedig kisebb sérüléseket szenvedett. — **A brádi aranybányában** 50 kg. súlyú arany találtatott, mely egy gothai társaság birtokában van. — **Ő felsége királyunk** az orosz czári párt megajándékozta 24 személyre való ezüst servizzel ezüst lakadalmuk alkalmából. Hasonlót tett a német császár is. Ajándéka egy ezüst kard, türkszekkel kirakva. — **A tiszántuli ref. egyházkerületnek** ma ismét népes közgyűlése van, melynek tárgya új püspök választás. — **Stefánia** özv. trónörökösne rövid tartózkodásra Abbáziába utazott. — **Bokelberg Ernő**, a nemzeti tornacsarnok művezetőjé, fáradhatatlan munkását, ki öngyilkossá lett, tegnap temették el a fővárosban, általános részvét mellett. — **A delegációkban** a hadügyi albizottság gyűlései folynak. Bolgár Ferencz delegátus a hadügyi kormány egységes programját sürgeti, Beöthy Akos a költségvetés ellen szólalt fel több ízben. — **Nagybörzsepánik** játszódott le Bécsben, a napokban. Sok ember koldus botra jutott azon kőszá-

hir által, melyet egy bécsi lap tett közzé. — **A famozus közlemény** szerint királyunk Javorszkynak, a lengyel képviselők elnökének magán kihallgatáson nyilatkozott volna, a nagy orosz inség folytán nagyon is könnyen bekövetkezhető háború esélyeiről. Ez ügy miatt a miniszteriumoknál, a képviselőházban s a bíróságoknál élénk mozgalmak indultak meg.

CSARNOK.

I. Rákóczy György tava az új-tordai határon.

Volt idő, mikor a mi csendes székvárosunk gyakran látta királyát, fejedelmét. Országgyűlések folytak le a Keresztes mezőn. Erdély népei virága tanácskozott, pihent meg falaink között, s ezen daliás idők egyik emlékét tartja fenn az alábbi okmány, mely azt bizonyítja, hogy I. Rákóczi György, Erdély akkori fejedelme és legnagyobb gazdája itt nálunk is gazdaságot folytatott.

Az okmány 1724-ben kelt. Erdély ekkor már vissza ment a Magyar királyhoz, s úgy látszik, hogy a fiskális jószágok investigálása alkalmából látott napvilágot.

Ajánljuk Nagyságtoknak s kegyelmeknek alázatossággal való kész mindenkori szolgálatunkat, és hogy Isten az Nagyságtok s kegyelmek ur kedves személyét, kedves házaival együtt szerencsés jó egészségben sokáig éltesse, és kívánatos áldásokkal meg áldgya szívünk szerént kívánjuk.

Nagy alázatossággal akarók Nagyságtoknak s kegyelmeknek ez alkalmatossággal értékre adni, quod in hoc Anno currento 1724. die vero 22 Mensis Junii Nemes Torda Vármegyében Uj-Torda várossában lakó Nemzetes Vallones Márton, Csabi Dániel, Komjátszegi Dániel és Bene Mihály uramék eő kegyelmék ugymint az fenn megnevezett Vármegyében Uj-Torda várossában levő lakosoknak legitimus pleni potentiarussi, eő kegyelmek magok és a több lakosoknak képekben kénszerítének minket az Felséges Romai Császár és koronás Király s kegyelmes Fejedelmünk eő Felsége kegyelmes mándátumával, az melyben is eő Felsége mi nekünk is több hivei között kegyelmesen parancsol, hogy bizonyos dolog végett nemü-nemü Vallókat esketnénk meg eröss hittel, és hitük után tött fassiojokat írnek meg:

Mi is annak okaért nagy engedelmességgel, és alázatossággal az eő Felsége kegyelmes parancsolattyának, és az exponens Uraiméknok eő kegyelmek kívánságoknak eleget akarván tenni, elmentünk az telyebb meg irt esztendőben, hónapban és napon, az megnevezett Vármegyében nemes Uj Torda Várossának territoriumára, és onnét egy nagy Tó helynek gáttárára, mely is vagyon régtől fogva Méltóságos ur Csegey Vas Dániel ur eő kegyelme Nagyságos Kolozsvármegyei Ajtoni possessor és több becsületes possessorokkal régtől fogván contra versióban, mely hely is hivattatik vigore laterarum metalium Fejedelem tava gáttárának, et faciem valedi et loci, épen az megnevezett tó gátnak végére, mely is vagyon az völgyön feljáró uton alol, és ott in facie loci az mely vallókat meg irt plenipotentiarius jó uraink eő kegyelmek mi elönkbe az eő Felsége kegyelmes parancsolattyának erejével állítanak, erös hittel elsőbben is megesketoék és az elönkbe adatott Utrumokra szorgalmatosan meg kerdözök és hitük után tött fassiojokat Nagyságtoknak s kegyelmeknek rendre e szerént le is irtuk a mint következik:

1-ször. Tudjaé az Tanu nyilván és bizonyosan itt ez helyet az melyen áll, azt kicsoda birta, és kié volt örökösön ezen pusztá tóhely gáttárával együtt ép korában, ha az Fejedelem Rákóczi György volté, vagy pedig másé, és ezen kívül birt é más tót ezen völgyön le az akkori fejedelem Rákóczi György vagy pedig nem.

2-o. Hát itt ez helyen mely tályon emlékezik az Tanu és holott az Száraz patakra hogy lett volna, és melyik árkot hitták eleitől vagy régtől fogva száraz vagy asszu pataknak.

3-o. Hát eleitől fogva ezen puszta tón alól, a mely tón most de praesenti malom vagy on eleitől vagy régtől fogva kicsoda birta, és ki-nevezeti alatt volt.

4-o. Hát a mely tón most Malom vagy on, az Ébóni László és a Vicszei Antal két tavai között volt e más tója a Fejedelemlnek avagy nem-

5-o. Hát ez helyen az melyen most az Tanu áll, itt a Tógáttának a végén micsoda határ dombra, és mely tájon emlékezik az határ dombokra az Tanu, mondja meg jó lelkiismereti szerént kedvezés nélkül.

Következnek a tanuk vallomásai

Prmus Testis Moldován Pável T. Nemzetes Kornis Péter ur Nemes Kolozsvármegyei Ródi örökös jobbágya Anno. 108 legitime litatus, Jur. Ex. in facie loci. Ad l-mus Tudom bizonyosan, hogy ez a legfelsőbb tóhely ép korában Rákóczy Fejedelem tava volt, ezt hitták ezen völgyön levő tók között. Rákóczi Gy. fejedelem Tavának, mely puszta tónak gáttján most állok, mely Tóra is jó Ajton felől egyenesen egy völgy, innét napkelet felől csak közel a gát végéhez, az Csap kutja vagy on; azt is tudom hogy Rákóczi György fejedelem életében, mikor ezt a nagy tót birta az mely előttem vagy on és kegyelmének mutatok, hogy az Ajtoni csordából egy Mihucz nevű csorda-pásztor elől Ajton felől való szélben ezen tónak az Falu csordájából való falu bikája bele dülvén oda holt vala, engemet is oda hívott volt a csorda-pásztor, hogy megmutassa, hogy a bika nem a

szárazon halt meg, hanem a tó szélben az sárban, sokan lévén ott akkoris Ajtonból ajtoni lakosok hogy meg intézzék az bika dolgát, akkoris emlegették az Ajtoni lakosok, hogy az fejedelem Rákóczi tava, ez az, melyben a falu bikája bele veszett. Azt is tudom nyilván, hogy ezt az hegyes oldalt az mely itt a csapkuttyja teritoriumán vagy on birta az öreg Rákóczi György fejedelem, itt ezen az hegyes oldalon majorkodtatott, ide ki az oldalon egy lapossan Csüre is volt, és tudom ez darab hegyes oldal az uj-tordai határból való, onnat fogta fel a Fejedelem, az uj-tordaiak engedelméből, mint hogy a Fejedelem kérte az uj-tordaiaktól, hogy had bírja ideig, melyet is megengedtek az uj-tordaiak, mint hogy keveset szántottak az uj-tordaiak magok számokra, mert katonák voltak az Fejedelem mellett. Aztis tudom bizonyosan az uj-tordai és ajtoni határ meddig vagy on, és az határdombokra is reá tudnék menni de nem látok messze, s nem is járhatok erőtel len lévén, hanem innét a gát végéről kezdvén egyenesen felmutatom, az száraz patak szélén a két határ között levő határdombokat az keresék egymás után, innét a fejedelem tógáttjától a hol most vagy on, kezdődik az uj-tordai határ az Csapkuttya-felé felmenvén, onnan ki az oldalon találunk egy határdombot, azon feljül pedig az Szárazpatak szélén más határdombot, harmadik határdombot a bérz tetejére kimelve az Kolozs felől jövő, Torda-felé menő az Botoromból kijövő keresztül járó uton állólalól és feljül vagy on két határdomb, az melyeken termináldók az uj-tordai határ, és az Szárazpatak

(Vége következik.)

Torda-Aranyosvármegye alispánjától.

Sz. 11777—1891.

Verseny tárgyalási hirdetmény.

A vármegyei börtönmester, 3 központi hajdu, 3 hivatal-szolga, 6 szolbírói hajdu és 3 tiszti hajdu részére a jövő 1892. évben szükséges 16 rendbéli egyenruha megkésztése folyó évi decz. hó 22-én. d. e. 10 órakor a vármegye házánál megtartandó verseny tárgyaláson fog kiadatni.

Vállalkozni szándékozók felhivatnak, hogy 5% bánatpénz, posztó- és felszerelési mintákkal ellátott írásbeli zárt ajánlataikat a fenti ideig hozzám adják be, megjegyztetvén, hogy a honi gyártmány előnyben részesítettik.

Ugyanekkor 16 pár csizma megkésztése is kiadatik, mire szintén 5% bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlat kívántatik.

Torda, 1891. november hó 10-én.

SÁNDOR JÁNOS,
alispán.

SALIGNAC & Co. legelső, legrégebb, többszörösen érmekkel kitüntetett COGNAC-GYÁRA.

Részvénytársaság. — Alapított 1809-ben.

5-x

Értesítjük a n. é. közönséget, hogy kitűnő, tisztán francia borokból készített gyártmányunknak kizárólagos elárúsítása, melynek jóságáért és valódiságáért kezeskedünk.

Egyedüli főraktár: **FEKETE FERENCZ-nél** Tordán.

HARMATH JÓZSEF

könyv- papirkereskedő- és könyvnyomdatulajdonos

TORDÁN.

Van szerencsém a t. cz. helybeli és vidéki vevőim szíves figyelmébe ajánlani dúsán berendezett s mai kor igényeinek teljesen megfelelő

Könyv- és Papirkereskedésemet,

a hol is mindennemű papir-, írószer-, iskolai ellék-, tankönyvek és regények stb, a legolcsóbb árak mellett kaphatók.

A midőn dúsán berendezett könyv- és papirkereskedésemet ajánlanám, megkívánom jegyezni, hogy felette nagy raktárt tartok körjegyzők, községi bírók, a közigazgatás, valamint a t. lelkész urak részére szükséges

nyomtatványokból.

melyek kiállítás, csín és olcsóság tekintetében feltűnnek minden nyomtatvány raktárt

Olcsók és szép kiállításnak, miután szakértő nyomdai művezető áll rendelkezésemre, saját könyvnyomdamban.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Könyv- és papirkereskedésemmel kapcsolatban egy dúsán berendezett

DISZMŰÁRU ÜZLETE

állítottam fel, melyet sok gondnal s nagy költséggel rendeztem be. Itt mindennemű és olcsóság tekintetében páratlan tárgyak állanak t. vevőim rendelkezésére.

Diszes albumok, szép kivitelű emléktárgyak, gyermekjátékok, óralánczok, zseb- bankjegy és szivartárczák, TAX-zsebkések, szemüvegek, és számtalan sok szebbnél-szebb pipere-tárgyak.

Dús választék! — Olcsó határozott árak!

Üzletem harmadik osztályát képezi az általam POLLÁK T. czégtől átvett újonnan berendezett, s a kor kívánalmainak teljesen megfelelő — a legmodernebb öntésű betűkkel ellátott

KÖNYVNYOMDA

a hol mindennemű tudományos mű, verses könyvek, iskolai értesítők, évi jelentések, zárszámadások, vámbárczák, meghívók, nász-, gyászjelentések, falragaszok, szóval: egy könyvnyomda keretébe tartozó bármilyen munka, csinos kivitelben, olcsó árak mellett elkészítetik. Bátor vagyok felemlíteni, hogy könyvnyomdamban szakértő művezetőt alkalmaztam s nyomda-személyzetemet is aránylag megváltoztattam, s ezáltal azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy a felvállalt munkák pontosan és csinnal állítatnak ki, olcsóság tekintetében pedig versenyeznek minden ilyen vállalatá.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek. Csomagolás díjmentesen!

HARMATH JÓZSEF kiadó-nyomdatulajdonos

TORDÁN.

Már megjelent

„TORDAIKÉPES-NAPTÁR“

csinos kiállításban, élethű. illusztrációkkal, s magvas

beltartalommal.

Ara csak 25 kr.